

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พยายามถือเป็นบุคลากรทางสาธารณสุขที่มีความสำคัญ และได้รับการยอมรับว่าเป็นสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวโดย การเพิ่มการผลิตบัณฑิตทางการพยาบาลซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของสถาบันการศึกษาพยาบาล แต่สิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการผลิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือการพัฒนาคุณลักษณะ และคุณภาพบัณฑิตให้มีความสอดคล้องกับความคาดหวังและความต้องการของสังคม เนื่องจากการจัดการศึกษาพยาบาลนั้นถือเป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพและคุณลักษณะของบัณฑิตเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและตอบสนองของความต้องการของสังคมอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (อีระยา สัมมาวาจ, 2540:232-236) จากงานวิจัยของกรองไค อุดนสูตร (2539) ที่ได้ศึกษาด้านสถานการณ์และแนวโน้มการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ และงานวิจัยของตรุณี รุจกรกานต์และคณะ (2539) ที่ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความต้องการของผู้ใช้ผลผลิตผลการวิจัยทั้งสองฉบับ ได้ข้อสรุปสอดคล้องกันคือ สังคมต้องการพยาบาลที่มีคุณลักษณะสูงทางด้าน การปฏิบัติกรพยาบาล โดยให้ความสำคัญสูงมากเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา และการให้การพยาบาลด้วยความมั่นใจ (ช้างถึงใน วิณา นานาศิลป์, 2540:5-9) และที่สำคัญยิ่งก็คือ การปฏิบัติงานของพยาบาลนั้นเป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์ การกระทำใดๆ ก็ตามจะต้องเกิดจากการตัดสินใจที่ถูกต้องที่สุดตามหลักการ ไม่อาจใช้วิธีของมีดคดงถูกได้เช่นเดียวกับวิธีอื่นๆ (พวงเพ็ญ อุดนปราน, 2533) ดังนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ควรที่จะส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลให้เกิดขึ้นอย่างถาวรตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาพยาบาล อันจะนำไปสู่คุณภาพการพยาบาลได้อย่างเต็มเปี่ยมเมื่อจบการศึกษาไป ดังเช่นที่ นันทนา น้ำฝน (2538) กล่าวว่า คุณลักษณะเฉพาะแบบตามบทบาทพยาบาลวิชาชีพการพยาบาลที่เกิดขึ้นในขณะที่บุคคลนั้นมีสภาพเป็นนักศึกษาพยาบาล จะเป็นโครงสร้างที่แน่นอนของการมีคุณลักษณะเฉพาะแบบของพยาบาลวิชาชีพเมื่อบุคคลนั้นมีสถานภาพเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างแท้จริง ดังนั้นการมีคุณลักษณะเฉพาะแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของพยาบาลวิชาชีพ จึงต้องเริ่มสร้างให้มีพื้นฐานที่ติดตั้งแต่บุคคลนั้นเป็นนักศึกษาพยาบาล

ด้วยการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเป็นสิ่งที่นำไปสู่คุณภาพการพยาบาลและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างหนึ่งของครู (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527:3) ดังนั้นจึงเป็นภารกิจที่ท้าทาย

สำหรับครูผู้สอนในการคิดหากลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อเตรียมให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดคล้อยกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังที่ Gesse and Dempsey (1981 อ้างถึงใน พวงเพ็ญ ชุนทรปรารณ, 2533) ได้ระบุถึงการเตรียมในการจัดการศึกษาพยาบาลว่า จะต้องจัดการเรียนการสอนให้มีการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ และเตรียมให้นักศึกษสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการศึกษาพยาบาลของไทยก็ได้ตระหนักในความสำคัญเรื่องคุณสมบัติของบัณฑิตด้านความสามารถในการแก้ปัญหา โดยได้มีกลยุทธ์เพื่อเตรียมให้บัณฑิตพยาบาลเป็นผู้ที่มีศักยภาพด้านความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ 2 แนวทาง แนวทางที่ 1 จัดให้มีการบรรจุแนวคิดหลักการ เรื่องความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลเพื่อแก้ปัญหาไว้ในหลักสูตร โดยจะจัดให้มีการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาไว้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แนวทางที่ 2 ในช่วงก่อนสำเร็จการศึกษา ได้กำหนดให้มีการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ทั้งหลายที่ได้เรียนมาทั้งหมดมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ทางคลินิกได้อย่างเหมาะสม โดยนักศึกษาจะได้ฝึกบทบาทการทำหน้าที่พยาบาลวิชาชีพทั้งในบทบาทด้านการพยาบาล ด้านการบริหารและด้านความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ รวมทั้งลักษณะของการปฏิบัติงานในช่วงเวลาที่เหมือนจริง เพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างเต็มตัว ซึ่งถือเป็นการฝึกปฏิบัติงานในลักษณะของการเป็นนักศึกษาโอกาสสุดท้าย อาจกล่าวได้ว่า การฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลก่อนสำเร็จการศึกษานั้นเปรียบเสมือนบ้านหลังสุดท้ายของการผลิตบัณฑิตพยาบาล หากมีความผิดพลาดใดในกระบวนการผลิตที่ผ่านมาที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของบัณฑิตให้คลาดเคลื่อนไปจากที่กำหนดเอาไว้ ก็ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้ได้คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ดังนั้นการจัดรูปแบบการฝึกเสริมประสบการณ์ก่อนสำเร็จการศึกษา จึงควรมุ่งเน้นที่กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษารู้จักคิดแก้ปัญหาควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการ

แต่จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลก่อนสำเร็จการศึกษาทางพยาบาลศาสตร์ในปัจจุบัน ไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีลักษณะพึงประสงค์ จากการศึกษาของผู้วิจัยในช่วงปีที่ผ่านมา พบว่า ฝ่ายการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกฯ ดังกล่าวเท่าที่ควร กล่าวคือ จะมอบหน้าที่ในการนิเทศและประเมินผลให้กับฝ่ายบริการ โดยอาจไม่ได้ตระหนักว่าหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตใหม่ยังมิได้สิ้นสุดลงโดยสมบูรณ์ ในขณะที่ฝ่ายบริการเองก็กลับคาดหวังในตัวนักศึกษาเทียบเท่ากับพยาบาลวิชาชีพคนหนึ่ง เมื่อนักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงานก็พบอีกว่ารูปแบบการฝึกฯ ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน นักศึกษาจะขึ้นฝึกปฏิบัติงานเหมือนพยาบาลวิชาชีพคน

หนึ่งโดยไม่มีรูปแบบการมอบหมายงานให้นักศึกษา ทำให้นักศึกษาไม่มีทิศทางในการฝึกปฏิบัติ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาในการฝึก พยาบาลวิชาชีพที่ทำหน้าที่ครูคลินิกก็จะประเมินนักศึกษาตามแบบฟอร์มการประเมินที่ทางวิทยาลัยกำหนดขึ้น ซึ่ง กุลยา ตันติผลาชีวะ (2522) เสนอว่า ระบบการทำงานของพยาบาลจำเป็นต้องใช้การมอบหมายงานที่มีรูปแบบเหมาะสม เพื่อส่งผลให้เกิดคุณภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันของพยาบาล การมอบหมายที่ไม่มีรูปแบบที่เหมาะสมจึงส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถเกิดการเรียนรู้ที่จะประยุกต์ความรู้ต่างๆ มาใช้ในสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ดังเช่นที่ Mullick (1977 อ้างถึงใน พาริตดา อิบราฮิม, 2525:23) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาที่เกิดกับนักศึกษาระดับฝึกปฏิบัติที่พบได้คือ มีความลำบากใจไม่สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยเพื่อแก้ปัญหาได้ และเมื่อพิจารณาถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษาพยาบาลในปัจจุบันก็จะพบว่า ผู้สอนมุ่งให้นักศึกษาแก้ปัญหาให้ได้เสร็จสิ้นในประเด็นที่หยิบยกมาศึกษาเท่านั้นเอง แต่ไม่ได้พยายามกระตุ้นหรือปลูกฝังให้นักศึกษาเก็บสะสมผลงานวิชาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งถือเป็นจุดหนึ่งของการศึกษาพยาบาลยังขาดอยู่

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาที่เป็นอยู่และความสำคัญของความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล ข้างต้นแล้ว จึงเห็นว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ ที่สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีสมรรถนะทั้งด้านการแก้ปัญหาและศักยภาพด้านวิชาการ ซึ่งพบว่าสามารถพัฒนาผ่านรูปแบบการใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ได้ เนื่องจากการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนมากที่สุด เริ่มตั้งแต่การวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียน การวางแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น การสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานยังส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักประเมินตนเอง และตระหนักถึงคุณค่าของการประเมินผู้เรียนควบคู่ไปกับการบันทึกผลงานการเรียนรู้และเก็บสะสมผลงานที่สร้างขึ้น ถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาชีพ ในขณะที่การสอนวิธีอื่น ๆ ไม่มีกระบวนการดังกล่าว โดยที่ครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กระตุ้นให้นักศึกษาใช้ความรู้ความสามารถของตนในการเรียนรู้และคอยให้คำชี้แนะเท่านั้น ซึ่งการที่นักศึกษาได้กำหนดหัวข้อปัญหาในการเรียนรู้ ได้วางแผนการเรียนรู้ ได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และได้ประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อนนักศึกษา พร้อมทั้งได้นำเสนอวิธีการในการพัฒนาผลงานในครั้งต่อไปด้วยตนเองนั้น ย่อมส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการคิดแบบไตร่ตรอง ถึงขั้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่ารวมทั้งการคิดแก้ปัญหา ดังที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ระบุว่า การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นที่ยอมรับว่าเป็นทั้งการเรียนการสอน และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะความสามารถของนักเรียนในทุกด้านที่ตอบสนองทางสติปัญญาที่หลากหลาย

หลายและเป็นการประเมินจากสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งจะสามารถประเมินความคิดในชั้นสูง ความสามารถในการทำงาน และทักษะในการแก้ปัญหาได้

เนื่องจากในประเทศไทย ยังไม่เคยปรากฏว่ามีการใช้แฟ้มสะสมงานกับวิชาชีพการพยาบาล และผู้วิจัยในฐานะที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พยาบาล จึงสนใจที่จะศึกษาว่า การสอนการพยาบาลในคลินิกในการฝึกเสริมประสบการณ์ก่อนสำเร็จการศึกษาโดยใช้แฟ้มสะสมงานการปฏิบัติการพยาบาล จะส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้และเกิดการพัฒนาได้มากกว่าการสอนตามปกติหรือไม่ ถ้าแนวคิดดังกล่าวเป็นไปได้จริง การจัดการศึกษาพยาบาลก็จะได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพวิธีใหม่ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร นอกจากนี้การเก็บสะสมผลงานยังถือเป็นการพัฒนาศักยภาพด้านองค์ความรู้ของวิชาชีพ จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานการปฏิบัติการพยาบาล
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานการปฏิบัติการพยาบาลกับกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกตามปกติ

แนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

การสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานครั้งนี้ ถือเป็นการจัดประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตการทำงาน ร่วมกับปัญหาที่ศึกษานั้นผู้เรียนเสนอขึ้นเองจากความสนใจส่วนบุคคลซึ่งนับเป็นปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ จึงเท่ากับเริ่มต้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาได้ดีที่สุด เนื่องจากปัญหาคือจุดเริ่มแรกของกระบวนการเรียนรู้ (Alavi, C. and others, 1997:473-480.) จากนั้น นักศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัญหาก่อนแล้วจึงค้นหาความรู้และประสบการณ์ที่สามารถช่วยในการแก้ปัญหาเพื่อเสนอวิธีแก้ปัญหามบนพื้นฐานทฤษฎีที่เหมาะสม พร้อมทั้งเสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการแก้ปัญหานั้น จากนั้นจึงลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหา โดยทุกขั้นตอน นักศึกษาจะได้รับการตรวจสอบและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากกระบวนการประเมินจากตนเอง การประเมินจากเพื่อนนักศึกษา การประเมินจากครูคลินิก และตัวนักศึกษาเองก็จะได้ฝึกทักษะในการ

ประเมินผู้อื่นด้วย โดยนักศึกษาจะใช้เกณฑ์ในการประเมินแฟ้มสะสมงาน(rubric)เป็นแนวทางในการประเมินแฟ้มสะสมงานของตนเองและของเพื่อนนักศึกษา ในการประเมินนั้น นักศึกษาต้องคิดวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับของผลงานกับเกณฑ์ รวมทั้งการเสนอแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาผลงานในครั้งต่อไป ซึ่งจะทำให้นักศึกษารานข้อบกพร่องที่แท้จริงของตนเองและของเพื่อนนักศึกษาได้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ถึงขั้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า โดยการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาก่อนมาใช้ในสถานการณ์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ เมื่อนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนการคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า โดยผสมผสานความรู้เชิงทฤษฎีเช่นนี้ การแสวงหาทางเลือกก็เป็นไปได้รวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ทางการพยาบาลมากขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัย 2 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองสูงกว่าในกลุ่มควบคุม

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษามลการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ในการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลก่อนสำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2541 ซึ่งได้ผ่านการเรียนรายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตครบถ้วน ตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข แล้ว

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรต้น คือ การสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานการปฏิบัติการพยาบาล

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาในการระบุ ข้อมูลสำคัญของผู้ป่วยที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้ป่วย วินิจฉัยปัญหาของผู้ป่วยบนพื้นฐานของข้อมูลที่รวบรวมได้อย่างมีเหตุผล วางแผนโดยเลือกวิธีการปฏิบัติการพยาบาลอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความเจ็บป่วย ความต้องการของผู้ป่วยและสถานการณ์

ในคลินิก โดยคำนึงถึงขอบเขตความรับผิดชอบตามหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ และรวมถึงการตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติในการจัดการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติการพยาบาล การกำกับงานและช่วยเหลือบุคลากรในทีมให้ปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์จำลองในคลินิกที่กำหนดให้เป็นโจทย์ปัญหาที่สร้างจากสถานการณ์จริงในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ในการวิจัยนี้วัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาตามกระบวนการแก้ปัญหาใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การบ่งชี้ว่าในสถานการณ์นั้นมีข้อมูลอะไรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาบ้าง
2. การวินิจฉัยปัญหา หมายถึง การระบุปัญหาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ว่าเป็นปัญหาอะไร เพราะเหตุใดจึงเป็นปัญหา และระบุถึงลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหา
3. การวางแผนและการปฏิบัติ หมายถึง การระบุทางเลือกของการปฏิบัติที่เป็นไปได้อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายที่จะทำให้ปัญหาที่เป็นอยู่หมดไป รวมถึงการระบุว่าถ้านักศึกษาอยู่ในสถานการณ์นั้น จะปฏิบัติอย่างไร เพราะเหตุผลใด
4. การประเมินผล หมายถึง การเสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลของการปฏิบัติ

ในงานวิจัยนี้ ความสามารถในการแก้ปัญหารของนักศึกษาพยาบาล วัดจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถาม อี คิว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยค่าคะแนนที่สูงหมายความว่านักศึกษามีความสามารถสูง

เพิ่มสะสมงานการปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง ชุดเอกสารและหลักฐานทางวิชาการที่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 สร้างขึ้นเพื่อแสดงความสามารถของนักศึกษาในการปฏิบัติการพยาบาลของตน ซึ่งในการวิจัยนี้เป็นชุดเอกสารที่สร้างขึ้นเพื่อ แสดงความสามารถของนักศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งครอบคลุมผลงาน 2 ลักษณะ คือ

1. รายงานการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี หมายถึง ชุดเอกสารและหลักฐานทางวิชาการที่นักศึกษาลงมือสร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงกิจกรรมการพยาบาลที่ให้แก่กรณีผู้ป่วยที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาล และกิจกรรมการตัดสินใจทางการจัดการในกรณีปัญหาทางการบริหารจัดการในการฝึกปฏิบัติงาน
2. ผลงานสร้างสรรค์ หมายถึง ชุดเอกสารและหลักฐานทางวิชาการที่นักศึกษาลงมือสร้างขึ้นอย่างอิสระเพื่อแสดงถึงระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์รายวิชาการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล

การสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานการปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง การที่ครู
 คลินิกจัดประสบการณ์ให้แก่ นักศึกษาพยาบาลในหอผู้ป่วยในลักษณะการส่งเสริม และสนับสนุน
 ให้นักศึกษาสร้างแฟ้มสะสมงาน โดยครูคลินิกทำหน้าที่สอนและสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการ
 เรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะในด้านการปฏิบัติการพยาบาล การบริหารการพยาบาลและด้านความรับ
 ผิดชอบในหน้าที่ ตลอดจนให้คำแนะนำ กระตุ้นให้กำลังใจ และจูงใจให้นักศึกษาเรียนรู้และสร้าง
 แฟ้มสะสมงานการปฏิบัติการพยาบาลไปจนจบกระบวนการ การให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษามี
 ปัญหาในการสร้างแฟ้มสะสมงาน การทำหน้าที่ประเมินแฟ้มสะสมงานของนักศึกษาร่วมกับ
 เพื่อนนักศึกษาและตัวนักศึกษาเอง เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดแสดงแฟ้มสะสมงานของ
 นักศึกษา การปฏิบัติกิจกรรมการสอนของครูคลินิكدังกล่าว เป็นไปตามขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน
 ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ ครูคลินิกเป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาในการกำหนดวัตถุประสงค์
 ประสงค์ในการสร้างแฟ้มสะสมงาน

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นคว้าและสร้างสรรค์ชิ้นงาน ครูคลินิกเป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาในการ
 ดำเนินการสร้างแฟ้มสะสมงาน กระตุ้นและให้กำลังใจนักศึกษาในการดำเนินการสร้างแฟ้ม
 สะสมงานต่อไปจนจบกระบวนการ

ขั้นที่ 3 ขั้นข้อมูลย้อนกลับ ครูคลินิกจัดให้นักศึกษาเจ้าของแฟ้มฯ ได้รับข้อมูลย้อนกลับ
 ทั้งจากครูคลินิกและจากเพื่อนนักศึกษา รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาเจ้าของแฟ้มได้ประเมิน
 ผลงานตนเองและผลงานของเพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นปรับปรุงชิ้นงาน ครูคลินิกรวบรวมให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเจ้าของแฟ้ม
 สะสมงานในการพิจารณาตัดสินส่วนที่คิดว่าไม่สำคัญออกและนำเข้าไปในส่วนที่คิดว่ายังขาดอยู่ (value
 add up) นั่นคือ นักศึกษาจะต้องใช้เกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงาน (rubric) เพื่อ
 ประกอบการพิจารณาผลงานที่นักศึกษาลงมือทำขึ้นมา ซึ่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์รายวิชาได้
 ในระดับใดแล้ว และหากจะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้นจะต้องสร้างสรรค์ชิ้นงานที่มี
 ลักษณะอย่างไร ในขณะที่ตัวนักศึกษาก็จะต้องพิจารณาว่าชิ้นงานใดที่สร้างเสร็จแล้วใน
 แฟ้มสะสมงานนั้น หากนำออกมาจากแฟ้มแล้วจะไม่ทำให้การบรรลุวัตถุประสงค์ลดลง
 นักศึกษาก็สามารถนำชิ้นงานนั้นออกจากแฟ้มได้ โดยที่นักศึกษาคงทราบระดับการบรรลุวัตถุประสงค์
 ได้จากการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนแฟ้มสะสมงานนั่นเอง ตลอดจนแนะแนว
 ทางในการพัฒนาแฟ้มสะสมงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ชิ้นงานที่นักศึกษารู้สึก
 หึงพอใจมากที่สุด และคิดว่าเป็นผลงานที่สามารถแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาเป็นผู้มี
 ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลได้ดีที่สุดแล้ว

ชั้นที่ 5 ชั้นจัดแสดงผลงาน ครูคลินิกให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการจัดนิทรรศการเพื่อ แสดงแฟ้มผลงานของนักศึกษาที่เขาเลือกสรรแล้ว

การสอบตามปกติ หมายถึง การที่ครูคลินิกสอนภาคปฏิบัติในคลินิกขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลก่อนสำเร็จการศึกษา โดยผู้สอนจะสอนตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาและหลักสูตรด้วยวิธีการสอนในคลินิกแบบต่าง ๆ ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การใช้สถานการณ์จำลอง การวิเคราะห์กรณีผู้ป่วย เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพตามเงื่อนไขทางจริยธรรม และ บทบาทของพยาบาลวิชาชีพ

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ซึ่งได้ผ่านการเรียนรายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและอยู่ในระหว่างการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล

ประโยชน์ของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้จะได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการพยาบาลซึ่งทั้งฝ่ายศึกษาและฝ่ายบริการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. การศึกษา
 - 1.1 ให้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล
 - 1.2 ให้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ
2. การบริการ รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลโดยใช้แฟ้มผลงานนี้สามารถใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของพยาบาลเพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริการ ถือเป็น การประกันคุณภาพทางการพยาบาล และเป็น การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย